

Pandelís Bukalas (1948)

Introducció i traducció: Pau Sabaté Marqués

Presentem set poemes de Pandelís Bukalas, un del poemari *Σήματα λυγρά* (*Signes funestos*, 1992) i els altres sis de *Ρήματα* (*Verbs*, 2009), guanyador del Premi Nacional de Literatura el 2010. Agraïm al poeta la generositat de cedir-nos la seva obra. Dos d'aquests poemes, «L'ascendència» i «A l'estranger de la llengua», ja havien estat traduïts al català en ocasió del Festival Sud de Poesia (2015) i es poden trobar al recull *La búsqueda del Sur* (Barcelona: Animal Sospechoso Editor, 2016). Els altres, és el primer cop que es tradueixen a la nostra llengua.

Signes funestos

L'ascendència

El va consumir la pena
de no poder donar sentit
a l'endevinalla dels pescadors.
«El que hem agafat, ho hem llençat»
van respondre a la pregunta cega.
«I el que no hem agafat,
ho hem portat amb nosaltres.»
Això expliquen d'Homer.
De la pesca, parlaven els marins.
I dels polls.
Però ell hi va veure més fondo.
El nom del seu art,
va sentir que li ensenyaven.
Tot just conceps el ritme
que amb pressa te l'espolses del damunt, espaordit,
per no cremar-te;
que se'n vagi a instal·lar-se a un altre lloc,
captaire de memòria.
I dintre teu
–els tragines, et traginen –
creix de cop el verí dels mots sense amo.
I et mors.
De pena, diuen.
De no poder obrir l'enigma,
fer-lo florir.
Vinclar-te a la seva ombra
i alliberar-te en el miracle.

Així el patriarca.
 I així els seus néts.
 I els besnéts,
 fins al Gran Esclafament.
 Presa voluntària d'una qüestió homèrica
 d'una realitat no corresposta.

Verbs

Piterm de Teos

Devia cantar molt l'amor
 com es fonen els cossos quan s'ajunten
 com es tornen orfes en la separació
 mitjos sense sentit i sense símbol
 i com trontolla el cor quan el desig hi bufa.
 I el vi de la colla,
 com el cor s'amorosia mentre el tastava,
 això també devia honrar-ho
 amb els seus ritmes i els seus mots.
 Si no, d'Anacreont
 com podia ser conciudadà i contemporani?
 I potser també va parlar de la guerra,
 per renegar-ne
 o per encoratjar la seva ciutat
 amb entusiasme.
 I potser els seus mots es van tornar comuns, estimats,
 i els mestres els llegien als alumnes
 com a exemples
 i els companys els cantaven a les festes.

I, ah, sí, ell també devia creure
 mentre cantava i el cantaven
 que ja era seu el temps futur
 que el tenia conquerit
 com un escrit damunt d'una roca irrompible
 que no l'esborra res.

Res no n'ha quedat.
 Només el nom.

I un vers, orfe,
dels molts que devia escriure,
pobre.

Aquest vers, no l'he anat a buscar mai
per estar-ne segur.
Que quedi lliure la imaginació, que suposi,
per exemple, que l'artista va cremar els seus mots
i va deixar una tomba magra, mínima.
Fins i tot cinc paraules, devia voler dir,
fins i tot cinc paraules són feixugues i no tenen preu
si tenen el sentit d'un cor sagnant
i n'hi ha prou per narrar una persona.
Totes les altres
van existir perquè existissin sols les cinc.
Amor. Temps. Els teus ulls
.....

A l'estranger de la llengua

Hora casual. Plaça casual. Grècia casual.
En tot cas, diumenge.
Quan demanes al temps que posi pau.
Als bancs, la meitat seuen, la meitat s'hi han enfilat.
Albanesos.
Ara parlen fort
i retroben tot el que havia amagat,
espantat, el temps del silenci.
A l'estranger de la seva llengua.

Els sedentaris no hi donen importància
i no la distingeixen,
per això allibera amb empenta el seu so.
A la cabina telefonen. Filipins. Potser.
Doblement a l'estranger, aquests,
de la llengua i de la pell
es limiten la veu
silenciosos ens travessen la mirada immòbil.

Col·leccionista va d'episodis,
 et poses a escriure en silenci,
 sense paper ni llapis,
 dius i redius les frases, que no es perdin,
 s'ha esquarterat el ritme,
 titubeja la memòria.
 Allò tant pesat, immemorial
 «La llengua és la pàtria del poeta»
 se't menja el pensament i l'enverina.
 Però quina pàtria.
 Paraules i paraules i més paraules.
 Indígena del buit,
 mesures, doble i triple d'estrangera, la llengua,
 quan s'escriu.
 Queda't a fora, lluny del que havies desitjat,
 del que havies planejat abans d'encarregar-ho a les frases.
 Queda't a fora, lluny
 dels qui no entenen la teva llengua,
 nascuts sota un altre sol.
 A fora, lluny també dels qui parlen la teva
 que et travessen la xerrera repetida indiferents.

Un estranger la teva pàtria.
 Com un amor que cerques
 només per perdre'l.

Objectes de valor

Una mala herba que forada l'asfalt i resisteix
 exulta a l'ombra del cotxe envellit
 i es mou sola cap al sol.
 Un gos sense amo
 que segueix la teva ombra
 per ensenyar-te en la seva llengua muda
 que les criatures no estan destinades a la solitud.
 Aquell magraner que aguanta tres generacions
 sense que ningú en tingui cura
 per regalar el seu fruit
 de festa o de dol
 —no té sang la diferència
 a l'any que enllaça morts.
 Un pardal que insisteix insisteix insisteix

a fer per onzè cop el niu
que ja li han fet a miques deu.
Tots els telèfons que no esborres de l'agenda gastada
erigint tossuderia contra la mort devoradora
malgrat que a l'altre cap del fil no hi quedi veu
ni resposta.
Un petó que et talla l'alè
quan lliga la queixa amb el deliri
i dels bocins que en fa
forma el món des del principi.

Qui ho ha dit, que la vida és un fil.
Es una tela.
Fins quan s'esfilagarsa
sagna sentit i ressuscita.

Per cinc

Fulla del llimoner.
Et veu
i el món es reordena.

Fulla del llimoner.
L'acaricies
i l'ànima tremola fins a l'os.

Fulla del llimoner.
La seva aroma
un déu de fang per fi.

Fulla del llimoner.
L'arrenques
i notes el dolor de les arrels.

Fulla del llimoner.
La tastes
i es torna boja la memòria amarga.

Misè

Si anava amb l'exèrcit d'Hèctor
o el d'Odisseu
tant hi fa.
La mort és apàtrida —i demòcrata.
I, a més, jo ni tan sols lluitava,
jo només ajustava la trompeta
i enviava amb el seu so
armats contra armats.
I com més càlid el meu toc
més en morien.
La sang m'afeixugava
però com podia ser injust amb el meu art,
com podia ser infidel al ritme
que pujava tot sol de dintre meu?

Fins que per tristesa, dic jo, per ira,
més que no per orgull
em vaig vantar
que el meu sonar mortífer i mortal
vencia el trompeteig de tots els déus.
Ho va sentir Tritó,
marí i marina la trompeta,
es va aïrar,
l'enveja és el parlar dels déus.
Em va ofegar.
Ni el goig del combat no em va donar
ni el goig de la derrota.
Per això lloo Màrsias.
Va jugar i va perdre.
La seva flauta, la va vèncer
l'astúcia d'Apol·lo,
no pas la lira
—perquè l'engany és el parlar dels déus.
El va penjar, va espelletar-lo, el déu.
Però almenys se li va donar el combat.

Màrsias

Però quin combat.
Si tot estava escrit.
I ho tenien tot a la divina butxaca.
Vaig trobar la flauta per casualitat.
La va llençar, irada, Atena.
L'havia fet amb traça,
arrencant de l'os del cérvol l'harmonia.
Però de com se li inflava la cara en bufar
van posar-se a riure, envejoses,
Hera i Afrodita.
S'enfada, encara rai que no la trenca,
la llença
i diu una maledicció per a qui gosi
aixecar-la.

Ho veig. L'aixeco. La provo.
Em sorprèn el so tan dolç.
Hi veig. Veig el món diferent.
En fi, Apol·lo, crido,
la teva lira ara és indigna.
Mesurem-nos i ho veuràs.
Ho sent, s'aïra, ordena un combat
i qui en sigui vencedor
que imposi un càstig del seu gust.
Toca la lira,
es queden quiets els cérvols, admirats.
Em dono a la flauta,
l'os del cérvol pren ànima
i riu, i plora, carn que el desig fa bategar.
No hi ha vencedor.
Segon combat, el de l'astúcia.
Que tocant només amb les mans
pouem la música,
ordena el déu garneu.
Però com pot prendre ànima, la flauta,
si no es torna ànima l'alè?

I perdo.
Em penja d'un pi, venjatiu.
I m'espelleta de viu en viu
per fer-se un odre del meu cuir.

I deixa el meu cos
que el cantin els vents
que la meva sang, com cordes, dreci belles melodies.
I no és que li fes pena, mai,
només calia la meva música corporal,
més honrada que la seva lira,
perquè perdés el seny, el perdulari.
Penedit en aparença,
va transformar-me en riu.
Corren i s'abraonen les meves aigües, rompen,
llepen les pedres i les branques
per ajustar, incessant, la melodia,
per estripar a trossets el que està escrit.
I arrossegar-ho fins al mar, irrellevant.